

УДК 504.062:332.056

Діна Григорівна ШКВАРУК

аспірантка кафедри міжнародної економіки,
Західноукраїнський національний університет, Україна,
e-mail: schkvarukdina@gmail.com, ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-3617-9375>

АНАЛІЗ ПРИРОДНИХ РЕСУРСІВ ЯК ЧИННИКА РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКО-ЕКОЛОГІЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ РЕГІОНУ

Шкварук, Д. Г. Аналіз природних ресурсів як чинника розвитку економіко-екологічного потенціалу регіону. *Вісник соціально-економічних досліджень*. Одеса : Одеський національний економічний університет. 2024. № 1-2 (88-89). С. 47–56.

Анотація. У статті проаналізовано природні ресурси як чинник розвитку економіко-екологічного потенціалу. Метою дослідження є вивчення та оцінка впливу природних ресурсів на економічний та екологічний потенціал конкретного регіону, включаючи питання економічної ефективності використання ресурсів та міри збалансованості між економічним розвитком та збереженням природи. Досягнення поставленої мети забезпечується виконанням низки завдань: уточнення сутності поняття «природні ресурси», визначення їх структури; аналіз природних ресурсів Вінницької області, зокрема, земельних, водних та мінеральних; встановлення їх значущості у розвитку економіко-екологічного потенціалу регіону. Предметом дослідження є природні ресурси Вінницької області. У процесі дослідження було використано методи аналізу наукових джерел та проведено статистичний аналіз отриманих даних. Проаналізовано структуру земельного фонду Вінницької області та сільськогосподарських угідь за основними формами землекористування, основні показники водокористування по регіону у 2022 році та мінеральні ресурси. Підкреслено значущість природних ресурсів у розвитку регіону та забезпеченні економіко-екологічного потенціалу. Запропоновано пропозиції щодо ефективного використання природних ресурсів як чинника економіко-екологічного потенціалу регіону, серед яких варто відзначити впровадження сталих технологій, стимулювання використання альтернативних джерел енергії, створення механізмів відновлення природних екосистем, посилення екологічної освіти, розвиток системи управління відходами тощо. Результати дослідження можуть бути корисними для урядових та регіональних органів влади, підприємств та бізнес-сектору, які можуть використовувати отриману інформацію для планування ефективного використання ресурсів і мінімізації впливу на довкілля, а також дослідницькій спільноті в якості основи для подальших наукових досліджень. Надані пропозиції сприятимуть покращенню ефективності використання природних ресурсів та забезпеченню сталого економіко-екологічного розвитку регіону.

Ключові слова: природні ресурси; економіко-екологічний потенціал; земельні ресурси; водні ресурси; мінеральні ресурси; розвиток.

Dina SHKVARUK

Postgraduate Student of International Economics Department, Western Ukrainian
National University, Ukraine, e-mail: schkvarukdina@gmail.com,
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-3617-9375>

ANALYSIS OF NATURAL RESOURCES AS A FACTOR OF ECONOMIC AND ENVIRONMENTAL POTENTIAL DEVELOPMENT OF THE REGION

Shkvaruk, D. (2024). Analysis of natural resources as a factor in the development of economic and environmental potential of the region [Analiz pryrodnykh resursiv yak chynnyka rozvytku ekonomiko-ekolohichnoho potentsialu rehionu], *Socio-economic research bulletin, Visnik social'no-ekonomichnih doslidzen* (ISSN 2313-4569), Odessa National Economic University, Odessa, No. 1-2 (88-89), pp. 47–56.

Abstract. The article analyzes natural resources as a factor of economic and environmental potential development. The purpose of article is to study and assess the impact of natural resources on the economic and environmental potential of a particular region, including the issues of economic efficiency of the resource using and the degree of balance between economic development and nature conservation. Achievement of this goal is ensured by fulfilling a number of tasks: clarifying the essence of the concept of «natural resources», determining of their structure; analyzing the natural resources of Vinnytsia region, in particular land, water and mineral resources; establishing their significance of economic and ecological potential development of the region. The subject of the study is the natural resources of Vinnytsia region. The methods of analyzing scientific sources are used and a statistical analysis of the collected data was carried out in the course of study. The structure of the land fund of Vinnytsia region and agricultural land by the main forms of land use, the main indicators of water use in the region in 2022, and mineral resources are analyzed. The significance of natural resources in the region development and ensuring the economic and environmental potential is highlighted. Proposals are made for the efficient use of natural resources as a factor in the economic and environmental potential of the region, including the introduction of sustainable technologies, stimulating the use of alternative energy sources, creating mechanisms for the restoration of natural ecosystems, strengthening environmental education, developing a waste management system, etc. The results of the study may be useful for governmental and regional authorities, enterprises and business sector, which can use the information obtained for planing the efficient use of resources and minimize environmental impact, as well as to the research community as a basis for further scientific research. The provided proposals will contribute to improving the efficiency of natural resource use and ensuring sustainable economic and environmental development of the region.

Keywords: natural resources; economic and environmental potential; land resources; water resources; mineral resources; development.

JEL classification: Q570

DOI: [https://doi.org/10.33987/vsed.1-2\(88-89\).2024.47-56](https://doi.org/10.33987/vsed.1-2(88-89).2024.47-56)

Постановка проблеми у загальному вигляді. В сучасному світі, де суттєві зміни в кліматі та використанні природних ресурсів стають невід’ємною частиною глобальних викликів, аналіз впливу цих ресурсів на економіку та екологію регіонів набуває все більшої актуальності. Справедливо вважати, що регіон з наявними природними багатствами, може визначити свій конкурентний авантаж, проте відповідальність за їхнє раціональне використання та збереження також лежить на плечах суспільства. Аналіз природних ресурсів регіону необхідний для розробки ефективних стратегій сталого використання природи та забезпечення екологічної стійкості. Цей процес допомагає визначити оптимальне використання ресурсів, підтримувати економічний розвиток та уникнути негативних екологічних впливів, сприяючи збалансованому розвитку регіону. Тому ця тема дослідження в умовах нестабільності умов існування, швидкої глобалізації та цифровізації потребує вивчення та поглиблення знань.

Аналіз досліджень і публікацій останніх років. Дослідженням питання природних ресурсів займалися чимало українських науковців. Так, М. В. Троцька

[1] розглядала природні ресурси загальнодержавного та місцевого значення відносно правового регулювання. І. В., Кирєєва, Д. В. Коробцова [2] здійснювали аналіз можливостей використання природних ресурсів для розвитку територіальних громад. Н. М. Попадинець, Х. О. Патицька, М. М. Пітюлич, Н. І. Керецман [3] аналізували ефективність використання природно-ресурсного потенціалу, що є основою для розвитку як території, так і країни в цілому. На підставі аналізу останніх досліджень та наукових публікацій можна зробити висновок, що природні ресурси розглядалися з різних аспектів, які є ефективними для більш глибого вивчення даної категорії та пошуку шляхів раціонального використання в сучасних умовах обмеженості ресурсів та екологічної нестабільності.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Природні ресурси є основою ефективного функціонування суспільства та відтворення виробництва, та з кожним роком проблема їх обмеженості стає все більш актуальною. Науковці у своїх працях намагаються знайти можливості використання природних ресурсів та водночас зменшити негативний вплив економіки на навколишнє середовище. Але поряд з цим і досі залишаються невирішеними низка проблем, а саме: визначення ролі природних ресурсів як чинника економіко-екологічного потенціалу; відсутність належного дослідження конкретних стратегій для оптимізації використання природних ресурсів в межах регіонального контексту; відсутність комплексного підходу до вивчення екологічних наслідків використання природних ресурсів та розробки стратегій їхнього сталого управління, а також необхідність розвитку ефективних механізмів участі громади та зацікавлених сторін у прийнятті рішень щодо використання ресурсів та розвитку економіко-екологічного потенціалу регіону.

Постановка завдання. Метою дослідження є вивчення та оцінка впливу природних ресурсів на економічний та екологічний потенціал конкретного регіону, включаючи питання економічної ефективності використання ресурсів та міри збалансованості між економічним розвитком та збереженням природи. Досягнення поставленої мети забезпечується виконанням низки завдань: уточнення сутності поняття «природні ресурси», визначення їх структури; аналіз природних ресурсів Вінницької області, зокрема, земельних, водних та мінеральних; встановлення їх значущості у розвитку економіко-екологічного потенціалу регіону та пропозицій щодо їх ефективного використання.

Виклад основного матеріалу дослідження. Природні ресурси – це досить широка категорія, яка охоплює усі матеріали, енергію та інші компоненти природи, які використовуються людьми для задоволення своїх потреб та вирішення різноманітних завдань. Це можуть бути ґрунти, вода, мінерали, рослинність, тваринний світ, повітря, атмосферні явища та інші елементи природи, які мають корисні властивості та важливе значення для життя та економічної діяльності людей.

Природні ресурси є невід’ємною частиною екосистеми та важливим елементом економіки кожної країни. Структура природних ресурсів досить широка, але варто виділити основні з них: земельні, водні та мінеральні ресурси. Збалансоване та ефективне використання цих природних ресурсів є основним аспектом сталого розвитку та довгострокового забезпечення потреб суспільства.

Одним із основних елементів природних ресурсів є земля. Земельні ресурси включають усі площі або території, доступні для використання людиною за різноманітними цілями. Це можуть бути сільськогосподарські землі, ліси,

пасовища, промислові території, міські території, заплавні землі, природні заповідники, парки тощо.

Не можна піддавати сумніву той факт, що ефективне використання земельних ресурсів повинно ґрунтуватися на інноваційній моделі економічного розвитку регіону та характеризуватися високими технологічними стандартами. Одночасно з цим, учасники земельних відносин мають відповідати організаційним вимогам, спрямованим на мінімізацію антропогенних ризиків, пов'язаних із впровадженням нових технологій, та зменшення негативного впливу на природне середовище [4, с. 30–31; 5, с. 175; 6].

Крім того, земельні ресурси також є об'єктом правового регулювання, існують закони та нормативні акти, що встановлюють права і обов'язки щодо володіння, користування та розпорядження земельними ділянками. Відповідні норми та принципи визначають особливу значущість землі і встановлюють обов'язковий характер майнових прав на землю. Однак, варто пам'ятати, що земля як самостійний об'єкт права власності, перебуває в нерозривному екологічному зв'язку з іншими природними ресурсами, не може бути відокремлена від навколишнього природного середовища і підпорядковується об'єктивним законам розвитку і функціонування екосистем [7, с. 86].

На прикладі Вінницької області проаналізуємо природні ресурси та їхнє значення у розвитку економіко-екологічного потенціалу регіону. Земельні ресурси Вінницької області (рис. 1) є одним із основних джерел доходів регіону, територія регіону становить 2649,2 тис. га або 4,4% від площі України [8, с. 15].

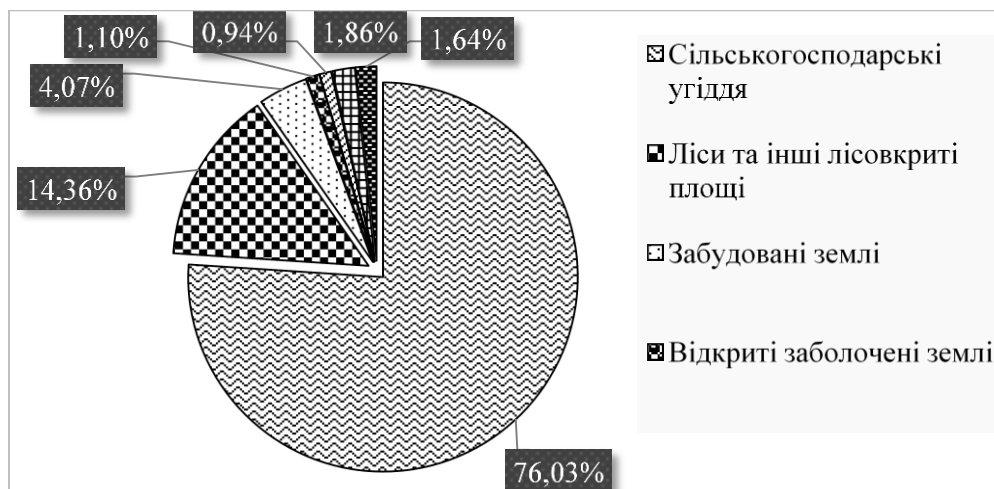

Рис. 1. Структура земельного фонду Вінницької області станом на 2022 рік, %
Джерело: розроблено автором за даними [8]

Більшу частину території – 2064,0 тис. га (77,9% від загальної площі області) займають землі сільськогосподарського призначення, із них: сільськогосподарські угіддя – 2014,2 тис. га (76,0% від загальної площі), у тому числі 1725,5 тис. га ріллі (65,13% від загальної площі), 1,0 тис. га перелогів (0,04%), 51,4 тис. га багаторічних насаджень (1,94%) та 263,3 тис. га сіножатей і пасовищ (8,92%). Ліси та інші лісовкриті території займають 380,3 тис. га (14,36% від загальної площі), забудовані території 107,7 тис. га (4,07%), водно-болотні угіддя 29,1 тис. га (1,10%),

відкриті землі без рослинності або з незначною рослинністю 25,0 тис. га (0,94%), внутрішні води 49,4 тис. га (1,86% від загальної площі) та 49,4 тис. га інших земель (сільськогосподарські двори та дороги, піщані землі, яри, кам'яністі ділянки тощо). Площа суші (за винятком водно-болотних угідь та внутрішніх водойм) становить 2605,7 000 га, що складає 98,3% від загальної площі [9].

Варто відзначити, що навіть за наявності воєнного стану в Україні ринок земельних ресурсів залишається активним і привабливим для потенційних інвесторів. Особливо великим попитом користуються землі, придатні для товарного сільськогосподарського виробництва та особистого сільського господарства. Разом з цим, ціна продажу сільськогосподарських земель поступово зростає, середньозважена ціна у 2023 році становила 35,4 тис. грн. за гектар. Це на 13,5% вище, ніж у 2022 році та майже на 22% вище, ніж у 2021 році [10].

Щодо структури сільськогосподарських угідь за основними формами землекористування, то найбільша площа земель – близько 1200 тис. га (82,49%) – знаходиться у товарному сільському господарстві (рис. 2). Для приватного селянського землеробства вінничанам виділено 145,7 тис. га (9,73 %). У Вінницькій області офіційно виділяється 63,4 тис. га (4,23%) для фермерського господарства і 2,4 тис. га (0,16%) для ведення підсобного господарства, 3,39% припадає на інші землі.

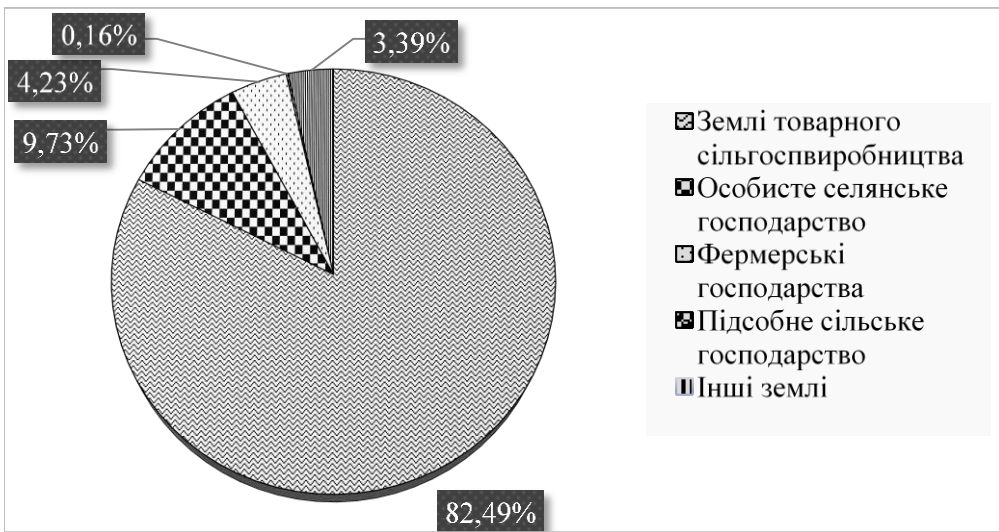

Рис. 2. Структура сільськогосподарських угідь за основними формами землекористування у Вінницькій області станом на 2022 рік, %

Джерело: розроблено автором за даними [11]

Ефективне використання земельних ресурсів забезпечується якістю ґрунтів, оскільки від їх родючості залежить стабільний урожай та вирощування різноманітних сільськогосподарських культур. Ґрунти Вінницької області за рівнем родючості відносяться до категорій від 4 (70–61 бал) до 8 (30–21 бал). За загальною класифікацією ґрунтів і земель України ці ґрунти знаходяться в діапазоні від високородючих (добрі ґрунти) до низькоякісних (малоцінні ґрунти). Основними ґрунтами в регіоні є чорноземи (50,1% сільськогосподарських угідь) та сірі лісові ґрунти (майже 33%) [8, с. 15].

Без використання водних ресурсів, суспільство не могло б ефективно функціонувати. Вода є ключовим елементом, який визначає потенціал для розвитку промисловості та сільського господарства, а також впливає на розташування населених пунктів. В контексті аналізу даного питання варто зазначити, що найбільшими річками, які протікають та живлять Вінницьку область є Південний Буг, Дністер та Дніпро. Основні показники водокористування по регіону в 2022 році наведено в табл. 1.

Таблиця 1

Водокористування по Вінницькій області у 2022 році

Напрями використання	Всього млн. м ³	В т.ч. по басейнам річок млн. м ³		
		Південний Буг	Дністер	Дніпро
Забір води, разом	100,1	84,41	12,94	2,760
у тому числі:				
- з поверхневих джерел	85,18	74,01	9,317	1,847
- з підземних джерел	14,94	10,40	3,630	0,913
Втрати при транспортуванні	14,11	13,28	0,771	0,282
Використано води, разом	79,33	66,31	11,25	1,765
у т.ч. на:				
- питні та санітарно-гігієнічні потреби	28,78	25,80	2,222	0,755
- виробничі потреби	44,23	38,30	5,057	0,867
- зрошення	4,621	1,212	3,409	–
- інші потреби	1,703	0,997	0,563	0,143
Скинуто стічних вод у водні об'єкти, разом	52,57	46,56	4,576	1,434
забрудненої:	0,133	0,119	0,014	–
нормативно-чистих без очистки	24,88	20,50	3,856	0,785
нормативно очищених на очисних спорудах	27,55	25,94	0,706	0,669
оборотне і повторно-послідовне водоспоживання	1073	1051	21,43	0,142
потужність очисних споруд	95,78	81,77	9,538	4,471

Джерело: побудовано автором за даними [12]

Як бачимо, за поточний рік всього забрано 100,1 млн. м³ води із басейнів річок регіону, лідером серед яких є Південний Буг (84,41 млн. м³). А використано 79,33 млн. м³ води (більше половини використаної води припадає на виробничі потреби – 44,23 млн. м³). Найбільшими споживачами води у Вінницькій області є виробничі та сільськогосподарські підприємства.

Отже, водні ресурси є важливими для оптимального функціонування суспільства, сприяючи розвитку промисловості, сільського господарства та визначенню місцевості населених пунктів. Вінницька область володіє значним потенціалом водних ресурсів. Більше того, в регіоні вживаються ефективні заходи щодо управління водними ресурсами та контролю за забрудненням води, спрямовані на підтримку екологічного та економічного розвитку Вінницької області.

Вінницька область багата на мінеральні ресурси: тут є близько 500 родовищ, що містять 18 різних мінералів, десятки покладів торфу та унікальні родовища

граніту, каоліну (44% від загальних по Україні) і флюориту. Потенційною сировиною для будівельної галузі є щебінь, пиляний камінь, карбонатні породи для місцевого виробництва в'язучих матеріалів, сировина для кераміки, пісок, деякі родовища облицювального каменю та керамзитової сировини.

Граніт та подібні кристалічні породи поширені майже по всій території регіону, а їх запаси практично не вичерпуються. В області розташоване відоме Жежелівське родовище сірих гранітів, а в районі Тиврова є три невеликі кар'єри темно-сірих чарнокітів і ендербітів (Тиврівське родовище, Івонівецьке родовище та Рахни-Полівське родовище). Навіть за наявності багатой мінерально-сировинної бази в області, ресурсний потенціал Вінницької області не використовується у повному обсязі. Деякі перспективні види сировини залишаються невикористаними, а роботи на численних родовищах високоякісної сировини з придатними для видобутку умовами тимчасово припинені. Ці родовища розташовані в області, яка має сприятливе транспортне сполучення.

Природні ресурси відіграють значиму роль у розвитку економіко-екологічного потенціалу регіону, оскільки ці ресурси є основними факторами впливу на сталість та економічну ефективність регіонального розвитку. Перш за все, визначення значення природних ресурсів полягає у їхньому внеску в сільське господарство, промисловість, та інші галузі, що формують економічний ландшафт регіону. Одночасно, ці ресурси визначають екологічний стан регіону, впливаючи на якість повітря, води і біорізноманіття.

Значимість природних ресурсів у регіональному розвитку також виявляється в їхньому впливі на привабливість для інвестицій, розташування підприємств та створення робочих місць. Оптимальне використання цих ресурсів може сприяти формуванню стійкої та конкурентоспроможної економічної системи. Додатково, при встановленні значення природних ресурсів слід враховувати їхню роль у забезпеченні екологічної стійкості та узгодженості з природним середовищем. Відповідне управління та збалансоване використання природних ресурсів може сприяти досягненню гармонії між економічними та екологічними аспектами розвитку.

Щодо ефективного використання природних ресурсів як чинника економіко-екологічного потенціалу регіону, можна запропонувати такі пропозиції:

- впровадження сталих технологій: сприяти впровадженню та розвитку технологій, які сприяють раціональному використанню природних ресурсів та зменшенню впливу на екосистему. Це може включати енергоефективні технології, переробку відходів та інші інновації;

- стимулювання використання альтернативних джерел енергії: поширення використання відновлюваних джерел енергії, таких як сонячна та вітрова енергія, для зменшення залежності від традиційних, менш екологічно чистих джерел;

- створення механізмів відновлення природних екосистем: розробка та впровадження програм відновлення екосистем, рекультивація земель, підтримка біорізноманіття;

- посилення екологічної освіти: розширення програм екологічної освіти та усвідомлення серед населення та бізнес-сектору щодо важливості сталого використання природних ресурсів;

- розвиток системи управління відходами: впровадження ефективних систем сортування та переробки відходів для мінімізації негативного впливу на довкілля.

– запровадження екологічної сертифікації: стимулювання підприємств та організацій до отримання сертифікатів, які свідчать про їхню відповідальність у використанні природних ресурсів тощо.

Висновки і перспективи подальших розробок. Загальний аналіз природних ресурсів у Вінницькій області вказує на її значний потенціал у сферах земельного та водного використання. Земельні ресурси, представлені сільськогосподарськими угіддями та лісовими територіями, становлять суттєву частину регіонального ландшафту. Висока родючість ґрунтів, зокрема чорноземів, сприяє стабільному урожаю та вирощуванню різноманітних сільськогосподарських культур.

Водні ресурси області, представлені річками, водосховищами та іншими водоймами, є ключовим фактором для розвитку промисловості та сільського господарства, а також впливають на розташування населених пунктів. Важливо відзначити ефективні заходи управління та контролю за використанням водних ресурсів, що спрямовані на забезпечення екологічної рівноваги та сталого розвитку області.

Аналіз показує, що ринок земельних ресурсів в області залишається привабливим для інвесторів, особливо у сільськогосподарському секторі. Це підтверджується зростанням цін на сільськогосподарські землі та підтримкою земельного ринку, навіть у воєнний період. Важливо зазначити, що ефективне використання земельних ресурсів повинно базуватися на інноваційних моделях економічного розвитку та враховувати високі технологічні стандарти, одночасно дотримуючись організаційних вимог для мінімізації антропогенних ризиків та збереження природного середовища.

Загалом наведені дані свідчать про важливість природних ресурсів для економіко-екологічного розвитку регіону. Збалансоване та раціональне використання цих ресурсів є вирішальним аспектом для забезпечення сталого розвитку, задоволення потреб суспільства та збереження природного середовища у Вінницькій області.

Перспективи подальших розробок в напрямку аналізу природних ресурсів як чинника розвитку економіко-екологічного потенціалу регіону можуть включати: оцінку впливу людської діяльності на природні ресурси, стимулювання екологічної освіти та усвідомленості, підтримку та розвиток екологічної інфраструктури, сприяння інвестиціям у проекти сталого розвитку. Ці напрямки дозволять регіону ефективно використовувати природні ресурси для забезпечення економічного росту, при цьому зберігаючи екологічну стійкість та забезпечуючи довгостроковий розвиток.

Література

1. Троцька М. В. Природні ресурси як об'єкти загальнодержавного та місцевого значення. *Право та інноваційне суспільство*. 2016. № 1 (6). С. 51–59.
2. Кирєєва І. В., Коробцова Д. В. Використання природних ресурсів для розвитку територіальних громад. *Порівняльно-аналітичне право*. 2020. № 1. С. 287–290.
3. Попадинець Н. М., Патицька Х. О., Пітюлич М. М., Керецман Н. І. Аналіз ефективності використання природно-ресурсного потенціалу об'єднаних територіальних громад України. *Науковий вісник Полтавського університету економіки і торгівлі*. 2019. № 3 (94). С. 65–76. DOI: <http://doi.org/10.37734/2409-6873-2019-3-7>.
4. Лазарєва О. В., Мась А. Ю., Борисевич К. Ю. Європейські шляхи розвитку землеустрою в системі управління земельними ресурсами. *Економіка та держава*. 2022. № 1. С. 28–33. URL: http://www.economy.in.ua/pdf/1_2022/7.pdf (дата звернення: 09.01.2024).

5. Лазарева О. В., Горгоц А. О., Гориславська В. В. Особливості формування конкурентних переваг землекористування в країнах Європейського Союзу та Україні. *Причорноморські економічні студії*. 2022. № 74. С. 175–181. DOI: <https://doi.org/10.32843/bses.74-26>.
6. Третяк А. М., Третяк В. М., Прядка Т. М., Третяк Н. А. Наукові засади Стратегії розвитку земельного устрою України і її регіонів у повоєнний період. *Ефективна економіка*. 2023. № 3. DOI: <http://doi.org/10.32702/2307-2105.2023.3.9>.
7. Костяшкін І. О. Еколого-правові пріоритети у здійсненні прав на землю в Україні. *Економіка. Фінанси. Право*. 2023. № 6. С. 86–89. DOI: <https://doi.org/10.37634/efr.2023.6.16>.
8. *Звіт про стратегічну екологічну оцінку Стратегії збалансованого регіонального розвитку Вінницької області на період до 2027 року* / Вінницька обласна військова адміністрація : сайт. URL: <https://www.vin.gov.ua/images/doc/vin/ODA/strategy/zvitSEO.pdf> (дата звернення: 19.01.2024).
9. *Доповідь про стан навколишнього природного середовища у Вінницькій області, 2020* / Вінницька обласна військова адміністрація : сайт. URL: <https://www.vin.gov.ua/upr-ter/stan-dovkillia/241-rehionalni-dopovidi> (дата звернення: 10.01.2024).
10. *KSE Агроцентр випустив перший аналітичний огляд земельного ринку України*. 23.06.2023 / Інформаційно-аналітичне агентство «АПК-Інформ» : сайт. URL: <https://www.apk-inform.com/uk/news/land-market/1534737> (дата звернення: 10.01.2024).
11. *Індекс АПК. Земля. Вінницька область* / AgroPortal.ua : website. URL: <https://agroportal.ua/ru/publishing/analitika/zemlya-vinnitskaya-oblast> (дата звернення: 15.01.2024).
12. *Аналіз забезпечення водними ресурсами населення і галузей економіки* / Басейнове управління водних ресурсів річки Південний Буг : сайт. URL: <https://buvrpb.davr.gov.ua/vodni-resursy/analiz-zabezpechennia-vodnymy-resursamy-naseleння-i-haluzei-ekonomiky> (дата звернення: 16.01.2024).

References

1. Trotska, M. V. (2016). Natural resources as objects of national and local importance [Pryrodni resursy yak obiekty zahalnodержavnogo ta mistsevoho znachennia], *Pravo ta innovatsiine suspilstvo*, No. 1 (6), s. 51–59 [in Ukrainian]
2. Kyrieieva, I. V., & Korobtsova, D. V. (2020). Use of natural resources for the local communities development [Vykorystannia pryrodnykh resursiv dlia rozvytku terytorialnykh hromad], *Porivnialno-analitychne pravo*, No. 1, s. 287–290 [in Ukrainian]
3. Popadynets, N. M., Patytska, Kh. O., Pitiulych, M. M., & Keretsman N. I. (2019). Analysis of effectiveness using of the natural resource potential of united territorial communities of Ukraine [Analiz efektyvnosti vykorystannia pryrodno-resursnoho potentsialu obiednanykh terytorialnykh hromad Ukrainy], *Naukovyi visnyk Poltavskoho universytetu ekonomiky i torhivli*, No. 3 (94), s. 65–76. DOI: <http://doi.org/10.37734/2409-6873-2019-3-7> [in Ukrainian]
4. Lazarieva, O. V., Mas, A. Yu., & Borysevych, K. Yu. (2022). European ways of land management development in the land management system [Yevropeiski shliakhy rozvytku zemleustroi v systemi upravlinnia zemelnymy resursamy], *Ekonomika ta derzhava*, No. 1, s. 28–33. Retrieved from: http://www.economy.in.ua/pdf/1_2022/7.pdf [in Ukrainian]
5. Lazarieva, O. V., Horhots, A. O., & Horyslavska, V. V. (2022). Peculiarities formation of competitive advantages of land use in the European Union and Ukraine [Osoblyvosti formuvannia konkurentnykh perevah zemlekorystuvannia v krainakh Yevropeiskoho Soiuzu ta Ukraini], *Prychornomorski ekonomichni studii*, No. 74, s. 175–181. DOI: <https://doi.org/10.32843/bses.74-26> [in Ukrainian]
6. Tretiak, A. M., Tretiak, V. M., Priadka, T. M., & Tretiak, N. A. (2023). Scientific Foundations of the Strategy for the Development of the Land System of Ukraine and its Regions in the Postwar Period [Naukovi zasady Stratehii rozvytku zemelnoho ustroiu Ukrainy i yii rehioniv u

- povoiennyi period], *Efektivna ekonomika*, No. 3. DOI: <http://doi.org/10.32702/2307-2105.2023.3.9> [in Ukrainian]
7. Kostyashkin, I. O. (2023). Environmental and legal priorities in the exercise of land rights in Ukraine [Ekoloho-pravovi priorytety u zdiisnenni prav na zemliu v Ukraini], *Ekonomika. Finansy. Pravo*, No. 6, s. 86–89. DOI: <https://doi.org/10.37634/efp.2023.6.16> [in Ukrainian]
 8. *Report on the strategic environmental assessment of the Strategy for balanced regional development of the Vinnytsia region for the period until 2027* [Zvit pro stratehichnu ekolohichnu otsinku Stratehii zbalansovanoho rehionalnoho rozvytku Vinnytskoi oblasti na period do 2027 roku], Vinnytska oblasna viiskova administratsiia: sait. Retrieved from: <https://www.vin.gov.ua/images/doc/vin/ODA/strategy/zvitSEO.pdf> [in Ukrainian]
 9. *Report on the state of the natural environment in the Vinnytsia region, 2020* [Dopovid pro stan navkolyshnoho pryrodnoho seredovyshcha u Vinnytskii oblasti], Vinnytska oblasna viiskova administratsiia: sait. Retrieved from: <https://www.vin.gov.ua/upr-ter/stan-dovkillia/241-rehionalni-dopovidi> [in Ukrainian]
 10. *KSE Agrocentr released the first analytical review of the land market of Ukraine. 23.06.2023* [KSE Ahrotsentr vypustyv pershyi analitychnyi ohliad zemelnogo rynku Ukrainy], Informatsiino-analitychne ahentstvo «APK-Inform»: sait. Retrieved from: <https://www.apk-inform.com/uk/news/land-market/1534737> [in Ukrainian]
 11. *Agricultural sector index. Earth. Vinnytsia region* [Indeks APK. Zemlia. Vinnytska oblast], AgroPortal.ua: website. Retrieved from: <https://agroportal.ua/ru/publishing/analitika/zemlya-vinnitskaya-oblast> [in Ukrainian]
 12. *Analysis of water resources provision of the population and economic sectors* [Analiz zabezpechennia vodnymi resursamy naselennia i haluzei ekonomiky], Baseinove upravlinnia vodnykh resursiv richky Pivdennyi Buh: sait. Retrieved from: <https://agroportal.ua/ru/publishing/analitika/zemlya-vinnitskaya-oblast> [in Ukrainian]